

PRAKTIKAT E NXËNËSVE DHE MËSIMDHËNËSVE NË ZBATIMIN E LËNDËS TEKNOLOGJI ME TIK NË GJIMNAZET E KOSOVËS

Safete Shala

ABSTARKT

Qëllimi i këtij hulumtimi është të identifikojë praktikat dhe nevojat e nxënësve dhe të mësimitdhënësve të shkollës së mesme të lartë nga programet lëndore të fushës kurrikulare Jeta dhe puna, në veçanti programet e lëndës Teknologji e Informacionit dhe komunikimit në aftësimin e tyre për përdorimin e TIK-ut, për orientim në karrierë, edukim për ndërmarrësi, si dhe metodologjitë e mësimitdhënies dhe nxënies.

Hulumtimi përfshin një qasje të përzier, sasiore dhe cilësore. Për hulumtim janë përdorur pyetësorë për mësimitdhënës të TIK-ut dhe pyetësorë për nxënës të arsimit të mesëm të lartë në Kosovë. Mostra ka qenë e rastit, nga popullacioni i nxënësve të klasave 10, 11, 12 dhe mësimitdhënës të punojnë me këta nxënës, në 7 regjione të Kosovës. Në hulumtim kanë marrë pjesë 200 nxënës të shkollës së mesme të lartë (gjimnaz) dhe 17 mësimitdhënës të lëndës Teknologji me TIK.

Nga gjetjet e hulumtimit rezulton se pjesa më e madhe e nxënësve pohojnë se kompjuterin e përdorin për projekte mësimore, për të avancuar të mësuarit dhe për t'u përgatitur për jetë, kurse një numër më i vogël prej tyre e përdorin për lojë dhe argëtim. Vështirësitë më të shpeshta, sipas nxënësve që janë shprehur se kanë vështirësi në lëndën e TIK, janë: mungesa e pajisjeve teknologjike (mungesë e kompjuterëve) apo edhe numri i vogël i kompjuterëve, numri i kompjuterëve që nuk janë funksionalë, mungesa e internetit apo interneti shumë i dobët etj. Mësimitdhënësit përdorin disa metoda, forma dhe teknika të punës, që i aplikojnë me nxënës. Të mësuarit dhe të nxënësve përmes mjeteve multimediale, e në veçanti përmes kompjuterit dhe tabelës elektronike gjatë ligjërimit, janë format që aplikohen më së shumti, me qëllim të përmbushjes së kërkesave për nxënies cilësore. Sipas shumicës së mësimitdhënësve, ka mungesë të theksuar të kabineteve me pajisje kompjuterike, që të mbajnë punëtoritë për module të ndryshme, si për këshillim dhe edukim në karrierë, ndërmarrësi etj.

Nga analiza e të dhënave, kanë dalë rekomandime për institucionet relevante.

Fjalët çelës: teknologjia, informacioni, komunikimi, vështirësitë, kurrikula lëndore.

ABSTRACT

The purpose of this research is to identify the practices and needs of high school students and teachers regarding curriculum programs in the field "Life and Work," specifically focusing on the Information and Communication Technology (ICT) subject programs in their skill development for ICT usage, career orientation, entrepreneurship education, and teaching and learning methodologies.

The research incorporates a mixed quantitative and qualitative approach. Questionnaires were used for ICT teachers and high school students in Kosovo. The sample was randomly selected from the population of 10th, 11th, and 12th-grade students and teachers working with these students across 7 regions of Kosovo. The study involved 200 high school students (Gymnasium) and 17 ICT teachers.

The findings indicate that the majority of students report using computers for academic projects to enhance learning and prepare for life, while a smaller number use them for games and entertainment. Common difficulties, according to students who reported challenges in the ICT subject, include a lack of technological equipment (insufficient computers), limited number of computers, non-functional computers, lack of internet, or very weak internet connectivity. Teachers employ various methods, forms, and techniques of working with students. Learning through multimedia tools, especially through computers and electronic whiteboards during lectures, are the most commonly applied methods to fulfill the requirements for quality learning.

According to the majority of teachers, there is a pronounced shortage of labs equipped with computer equipment to conduct workshops for various modules, such as career counseling, education, entrepreneurship, etc.

From the data analysis, recommendations have been made for relevant institutions.

Keywords: *Technology, information, communication, challenges, curriculum*

HYRJE

Interesi gjithnjë e në rritje për përdorimin e teknologjisë së informacionit dhe të komunikimit (TIK) në të gjitha proceset jetësore është kthyer në një domosdoshmëri për të gjithë botën e sotme. Zhvillimi i shpejtë i TIK-ut po shoqërohet me ndryshime të shumta dhe të shpejta në shoqëri. Këtyre ndryshimeve arsimit duhet t'u përgjigjet me ritme të shpejta dhe me zhvillime të brendshme, sasiore e cilësore, për të transmetuar njohuri e aftësi sistematike, koherente e të qëndrueshme të nxënësit, të cilët garantojnë krijimin e një të ardhmeje më të mirë për të gjithë. Jetojmë në epokën digjitale ku nga njëra anë kemi nxënësit, të cilët janë përdorues shumë të mirë të teknologjisë, ndërsa në anën tjetër ndeshemi me mësues, të cilët akoma nuk kanë aftësitë e duhura për t'iu përgjigjur sfidave të kohës për një mësimdhënie dhe nxënie moderne me bazë të gjerë integrimin dhe përdorimin e TIK-ut. Mësuesi është faktori më i rëndësishëm në përmirësimin e arritjeve të nxënësve. Shkollat dhe klasat, si ato reale ashtu edhe ato virtuale, duhet të kenë mësues të cilët duhet të dinë që gjatë procesit të mësimdhënies të ndërlikohin tri komponentë: përmbajtjen e lëndës, pedagogjinë dhe teknologjinë.

Në epokën moderne, aftësitë teknologjike janë thelbësore për përgatitjen e nxënësve për tregun global të punës dhe për jetën e përditshme. Kompetencat e shekullit XXI, të tilla si të menduarit kritik, zgjidhja e problemeve, bashkëpunimi, kreativiteti dhe aftësitë digjitale, janë esenciale për suksesin personal dhe profesional të nxënësve. Zbatimi i lëndës Teknologji me TIK krijon mundësitë që lejon nxënësit të zhvillojnë aftësitë digjitale dhe të menduarit kritik dhe kreativ.

Studimi i praktikave në këtë lëndë është i rëndësishëm, sepse ndihmon për të identifikuar aftësitë digjitale dhe nëse ato janë në përputhje me nevojat e tregut të punës dhe të shoqërisë në përgjithësi. Ai ndihmon po ashtu të kuptojmë nëse mësimdhënësit po e përdorin me sukses teknologjinë për të rritur efektivitetin e mësimin, po aplikojnë metoda të përshtatshme në mësimdhënie, nëse praktikat mësimore në vend përputhen me trendët dhe standardet ndërkombëtare dhe nëse mësimdhënësit i përditësojnë

vazhdimisht njohuritë dhe aftësitë e tyre për të përfitur nga metodat më të reja mësimore, nga teknologjia dhe teknikat pedagogjike.

Metodistët mendojnë se ka shumë avantazhe të përdorimit të teknologjisë në klasë, si për shembull ajo e bën nxënësin më të interesuar për temën mësimore, zvogëlon kohën e të mësuarit dhe ofron mundësi për të mësuar në mënyrë bashkëkohore (jo tradicionale).

Me përdorimin e TIK-ut nxënësit zhvillojnë aftësi për t'iu qasur dhe menaxhuar informacione të ndryshme, për të krijuar, analizuar dhe prezantuar informacionet, për të zgjidhur probleme, për të marrë vendime, për të komunikuar dhe për të shprehur dhe arsytuar propozimet e dhëna. Nëpërmjet TIK-ut, ata krijojnë shprehje dhe shkathtësi gjatë punës teorike dhe praktike për kërkim të pavarur të informacioneve nga të gjitha fushat kurrikulare, me ç' rast rritet niveli për nxënësin dhe cilësinë e jetës së përditshme, duke përfshirë konceptet bazë të fushës Jeta dhe Puna. Zbatimi efektiv i teknologjisë në procesin mësimor ndihmon mësimdhënësit të përshtaten me mjetet më të fundit dhe metodat pedagogjike që rrisin cilësinë e mësimdhënies. Teknologjia po ndryshon me ritme të shpejta dhe praktikën e mësimdhënies dhe të nxënies duhet të jenë në përputhje me këto zhvillime. Studimi i praktikave ndihmon në përshtatjen e programeve mësimore dhe metodave të reja për të pasqyruar risitë teknologjike dhe përdorimin e mjeteve bashkëkohore.

Në fushën kurrikulare Jeta dhe Puna për klasën e 10-të dhe klasën e 12-të si lëndë bartëse është Teknologjia e Informacionit dhe Komunikimit, në të cilën përfshihen disa nga konceptet kryesore të kësaj fushe, si Teknologji e Informimit dhe Komunikimit-TIK, Punë dhe edukim për ndërmarrësi, Këshillim dhe orientim në karrierë, Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm. Lënda e TIK-ut për klasën e 11-të është vazhdimësi dhe zgjerim i njohurive paraprake nga fusha Jeta dhe Puna dhe ka të bëjë me përvetësimin e njohurive dhe të shkathtësive të nevojshme për përdorimin e suksesshëm të aplikacioneve dhe pajisjeve të TIK-ut. Në kuadër të lëndës TIK për klasën e 12-të do të zhvillohen module, të cilat synojnë të përmbushin konceptet kryesore të fushës Jeta dhe Puna për shkallën 6, si: TIK, Këshillimi dhe Orientimi në Karrierë, Puna dhe Edukimi për ndërmarrësi, si dhe Edukimi

për zhvillim të qëndrueshëm. Të gjitha këto koncepte zhvillohen në ndërlidhje të rezultateve të fushës dhe të lëndës për të arritur qëllimin kryesor të fushës Jeta dhe Puna. Qëllimi i lëndës së TIK-ut për klasën e 12-të është që nxënësit t'i përdorin dhe t'i hulumtojnë pajisjet e teknologjisë së informimit dhe të komunikimit, si dhe të nxisin iniciativa për pajisjet e mençura dhe të bëjnë ndërlidhjen e shkathtësive personale dhe profesionale me karrierën e tyre dhe nxitjen e ideve ndërmarrëse. Është një nismë e vazhdueshme për të zbatuar TIK-un në shkollat tona. Në këtë kontekst disa faktorë janë të rëndësishëm për veprimtaritë që ndërmarrin drejtuesit e shkollës dhe si e përjetojnë mësimdhënësit. Ka rëndësi në mënyrë të veçantë qëndrimi i mësimdhënësve ndaj dobisë së kompjuterit në mësimdhënien e tyre dhe në të nxënit e nxënësve.

SHQYRTIMI I LITERATURËS

Për realizim të suksesshëm të lëndës së TIK-ut duhet të përdoret një spektër i gjerë i burimeve mësimore, përfshirë tekstet shkollore, librat e aktiviteteve dhe të ushtrimeve, librat e punës, broshurat, internetin, enciklopeditë, softuerë arsimorë, projekte, studime të ndryshme, analiza dhe raporte të ndryshme të lëmit përkatës dhe materiale përkatëse pune.

Sipas kurrikulës lëndore për klasën e 10-të, TIK-u mund të zhvillohet në forma nga më të ndryshmet, duke shfrytëzuar metodat interaktive, të cilat kombinohen me format, si: Demonstrime përmes mjeteve teknologjike, punë individuale në grupe të vogla, puna me projekte (MASHT, 2018, f. 268). Sipas kurrikulës lëndore për klasën e 11-të, lënda e TIK-ut, për shkak të natyrës dhe specifikave që ka, kërkon shumëllojshmëri të mënyrave të vlerësimit në baza të rregullta, ndërsa fokusi është mbi të kuptuarit e jetës dhe punës, konceptet dhe praktikimi i sjelljeve dhe qëndrimeve pozitive (MASHT, 2018, f. 276).

Për realizimin e përmbajtjeve mësimore që përcaktohen në lëndën e TIK-ut, klasa e 12-të, mund të përdoren metoda të ndryshme të punës, me qëllim të përmbushjes së kërkesave që ka lënda, ku synim kryesor kanë zhvillimin dhe arritjen e kompetencave kryesore. Të realizohen shembuj konkretë gjatë

shtjellimit të lëndës, disa prej metodave të cilat e lehtësojnë zhvillimin e suksesshëm janë metodat e mësimdhënies që në qendër kanë nxënësin, si: Ligjërimi i përbajtjes programore me gjithë prezantimin vizual të pjesëve përkatëse, demonstrimi i veprimeve konkrete me kompjuter (MASHT, 2019, f. 236).

Fusha kurrikulare Jeta dhe Puna përfshin konceptet e TIK-ut, këshillimin dhe orientimin në karrierë, ndërmarrësi dhe edukimin për zhvillimin e qëndrueshëm. Këto koncepte realizohen përmes lëndës së TIK-ut, të shkollat e mesme të larta, dhe kjo fushë përfshin konceptet apo modulet e TIK-ut dhe Edukimin në profesion (modulet teorike-praktike profesionale), Këshillim dhe orientim në karrierë, ndërmarrësi, dhe Edukim për zhvillimin e qëndrueshëm, ndërsa realizohen përmes lëndëve TIK, Teoria dhe praktika në profesion (varësisht nga profili arsimor), (MASHT (2016a, f.44).

Teknologjia e informimit dhe komunikimit - TIK ngrit kualitetet personale për jetë dhe punë, analizon ndryshimet ndërmjet punës individuale dhe në grupe, përkatësisht gjen dallimet dhe ngjashmëritë e punës me projekte, shfrytëzon njohuritë dhe përvojën personale për të dizajnuar dhe për të zbatuar punë me projekte në shkollë, në mënyrë individuale dhe në grupe``, demonstroi shkathhtësitë e nevojshme për të siguruar bazën për zhvillim personal, profesional, si dhe mundësi të ndryshme të të nxënit.

Sipas Ghavifekr dhe Rosdy (2015, f. 244), në lidhje me përgatitjen e nxënësve për epokën aktuale digjitale, mësimdhënësit shihen si lojtarët kryesorë në përdorimin e TIK-ut në klasat e tyre të përditshme. Të rrethojnë shkollat me mjedise mësimore dinamike dhe novatore që nxënësit të bëhen më shumë të motivuar dhe krijues, t'u mundësojë nxënësve të fitojnë një gamë më të gjerë njohurish dhe të jenë në gjendje të kenë akses në internet për zhvillimin e një globalizmi me perspektiva, të motivojnë nxënësit me aftësi për të përpunuar informacionin në mënyrë më efektive dhe efikase dhe të zhvillojë nxënësit me qëndrime dhe aftësi për të mësuar gjatë gjithë jetës.

Në të gjitha rastet zbatimi i metodave apo teknikave mësimore duhet të shoqërohet me përdorimin e materialeve dhe të mjeteve përkatëse didaktike, pa të cilat nuk mund të arrihen rezultatet e pritura. Teksti shkollor i TIK-ut mbështetet nga një mori materialesh në internet, duke përfshirë prezantimet në PowerPoint, lidhje të dobishme në internet, grupe të dhënash praktike,

tabela dhe figura të paraqitura nga teksti dhe një program trajnimi virtual, interaktiv dhe me ritëm të pavarur në metodat e kërkimit (Cohen et al., 2007, f. 52).

Duke përdorur kompjuterin, mjetet ndihmojnë për të dekontekstualizuar të mësuarit, për të bërë të qartë atë që është e nënkuptuar dhe për të theksuar atë që shpesh nuk vërehet. Ato ofrojnë në mënyrë unike mënyra të reja për të shprehur dhe bëjnë të dukshme marrëdhëniet dhe strukturat kyçe brenda lëndës. Futja e TIK-ut ka potencial për të ndryshuar sistemin e kufizimeve dhe mundësitë, të cilat i kornizojnë aktivitetet si shkrimi, zgjidhja e problemeve matematikore dhe kërkim shkencor (Hennessy, et al., 2018, f. 117).

TIK-u integron teknologjinë në kurrikulë dhe në vlerësim. Mësimdhënësit luajnë rolin kryesor në integrimin e TIK-ut në kurrikulën shkollore dhe vlerësim. Kur mësimdhënësit e perceptojnë TIK-un si një mjet për të përmbushur qëllimet kurrikulare, ata kanë më shumë gjasa të integrojnë TIK-un në mësimet e tyre. Pajisja e nxënësve me aftësi të TIK-ut lehtëson integrimin efektiv të TIK-ut në shkolla. Megjithatë, kur TIK-u futet në procesin e vlerësimit, ekziston nevoja për të rishqyrtuar qasjet e vlerësimit (Dzakpasu & Adom, 2017, f.116).

Sipas Arnseth dhe Hatlevik (2012), integrimi i TIK-ut në arsim ka një rëndësi të veçantë dhe i referohet përdorimit të komunikimit të bazuar në kompjuter, që inkorporohet në procesin e përditshëm mësimor në klasë (cituar nga Ghavifekr & Rosdy, 2015, f. 22).

Integrimi i TIK-ut në arsimin e mesëm karakterizohet nga disa tema, modele, dallime dhe variacione të përbashkëta. Studimet e analizuara theksojnë se integrimi i TIK-ut nuk është vetëm një mjet thelbësor për ta bërë mësimdhënien më interesante dhe për të transmetuar mjaftueshëm aftësitë e shekullit të njëzetë te nxënësit në shkollat e mesme aktuale, por gjithashtu, luan një rol të rëndësishëm rritja e rezultateve të të nxënësve të studentëve, motivimi, angazhimi dhe zhvillimi i të menduarit kritik dhe inovativ. Prandaj, ky studim identifikoi tre tema që lidhen me integrimin e TIK-ut në shkollat e mesme: përfitimet, sfidat, praktikat dhe strategjitë më të mira për ta bërë TIK-un një mjet integral dhe të dobishëm për mësimdhënien dhe të nxënësve (Msabwa et al., 2023, f.174). Institucionet arsimore parauniversitare

publike kanë nevoja të ndryshme sa u përket pajisjeve të TIK-ut, do të fillohet me hartimin e standardit për furnizimin e tyre me pajisje të TIK-ut, ku do të përcaktohet qartë se çfarë lloj pajisjesh duhet siguruar dhe ku duhet të vendosen ato. Një standard të tillë duhet të parashohë që secila dhomë ku zhvillohet mësimi, të ketë të paktën një projektor, Tv smart ose tabelë interaktive, si dhe një kompjuter që do të shfrytëzohet për qëllime mësimore (MASHT, 2022. f, 84).

Sipas Orhani (2023, f.11), në epokën moderne Teknologjia Informative dhe e Komunikimit (TIK) kanë përjetuar një transformim të jashtëzakonshëm, duke prekur çdo aspekt të jetës sonë personale dhe profesionale. Me zhvillimin e shpejtë të teknologjisë, e cila përfshin gjithçka nga pajisjet inteligjente deri te rrjetet globale, është e domosdoshme të kuptojmë konceptet bazë dhe ndikimin e tyre në shoqëri.

Qëllimi i hulumtimit

Qëllimi i këtij hulumtimi është të identifikojë praktikrat dhe nevojat e nxënësve të shkollës së mesme të lartë nga programet lëndore të fushës kurrikulare Jeta dhe Puna, në veçanti programet e lëndës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit në aftësimin e tyre për përdorimin e TIK-ut, për orientim në karrierë, edukim për ndërmarrësi, si dhe metodologjitë e mësimdhënies dhe të nxënies.

Pyetjet e hulumtimit

1. Cilat janë format e punës mësimore të nxënësve në lëndën Teknologji me TIK?
2. Për çka e përdorin nxënësit kompjuterin në lëndën Teknologji me TIK?
3. Cilat janë praktikrat dhe vështirësitë që hasin mësimdhënësit gjatë mbajtjes së orës së TIK-ut?
4. Cili është realizimi i moduleve të lëndës Teknologji me TIK?

METODOLOGJIA E HULUMTIMIT

Modeli i hulumtimit

Ky hulumtim ndjek një model përshkrues, me qasje të përzier, cilësore dhe sasiore. Për të arritur qëllimin dhe objektivat e hulumtimit, kemi përdorur metoda dhe instrumente që mundësojnë të sigurohen të dhëna sasiore dhe cilësore, në ndërlidhje me pyetjet mbi përvojat e shkollave për format e punës mësimore të nxënësve, në lëndën Teknologji me TIK, përdorimin e kompjuterit në lëndën Teknologji me TIK, praktikat dhe vështirësitë që hasin mësimdhënësit gjatë mbajtjes së orës së TIK-ut, si dhe realizimi i moduleve të lëndës Teknologji me TIK.

Popullata e hulumtimit

Popullata e këtij hulumtimi janë mësimdhënësit dhe nxënësit e shkollave të mesme të larta të 7 regjioneve të Kosovës.

Mostra e hulumtimit

Në këtë hulumtim morën pjesë 200 nxënës, prej tyre 54.54% të gjinisë femërore, ndërsa 45.5% të gjinisë mashkullore, 26.0% janë të klasës së 10-të, 28.0% të klasës së 11-të, 45.5% të klasës së 12-të, 48 % e nxënësve janë të komunës së Prishtinës, 20.2% të komunës së Prizrenit, 30.0% të komunës së Vushtrrisë. Në këto shkolla përzgjedhja e mostrës në klasat 1-12 është bërë në mënyrë rastësore. Mostrën e mësimdhënësve e përbëjnë 17 mësimdhënës të lëndës së TIK-ut, që janë mësimdhënës në klasat 10, 11 dhe 12. Prej tyre 35.3% janë të gjinisë mashkullore, ndërsa 64.7% të gjinisë femërore, 23.5 % kanë të përfunduar fakultetin 4-vjeçar, 5.9% kanë të përfunduar SHLP, ndërsa 70.6% kanë të kryer studimet master. Sa i përket përvojës së punës në arsim, 23.5% e pjesëmarrësve kanë përvojë deri 0-1 vit, 23.5% kanë përvojë 2-10 vjet, 29.4% kanë përvojë 11-20 vjet, kurse 23.5% kanë përvojë mbi 20 vjet. Të gjithë mësimdhënësit punojnë në vendbanime urbane.

Instrumentet

Fillimisht përmes hulumtimit kabinetik është bërë konsultimi i literaturës dhe analiza e dokumenteve dhe strategjive relevante për arsimin. Në fazën e dytë janë përgatitur instrumentet e hulumtimit, janë pilotuar dhe pas ndryshimeve dhe plotësimeve të nevojshme hulumtimi është realizuar në terren, me mbledhjen e të dhënave përmes pyetësorëve. Si instrument kryesor është përdorur pyetësi për mësimdhënës dhe pyetësi për nxënës, përmes të cilëve janë mbledhur të dhëna sasiore dhe cilësore. Pyetësorët, si të nxënësve po ashtu edhe ata të mësimdhënësve, përmbajnë pyetje të mbyllura dhe edhe pyetje të hapura, të cilat mundësojnë marrjen e të dhënave cilësore. Pyetjet e mbyllura janë pyetje me një përgjigje, pyetje me shumë përgjigje, si dhe pyetje sipas shkallës Likert. Për realizimin e hulumtimit, janë përdorur metodat statistikore dhe përshkruese, me anë të së cilave janë paraqitur rezultatet nga hulumtimi i realizuar në terren.

Procedura e mbledhjes së të dhënave

Pas përgatitjes së instrumenteve të hulumtimit, informimit të Drejtorive Komunale të Arsimit dhe lajmërimin e komunave ku është organizuar hulumtimi me mësimdhënës dhe nxënës, janë pilotuar pyetësorët në dy shkolla dhe pas ndryshimeve dhe plotësimeve të nevojshme hulumtimi është realizuar në terren me mbledhjen e të dhënave. Është bërë shpërndarja e pyetësorit, mësimdhënësve dhe nxënësve u është dhënë kohë e mjaftueshme për të shprehur mendimet e tyre. Pastaj ato të dhëna i kemi përpunuar dhe analizuar në programin SPSS. Hulumtimi është organizuar nga hulumtuesit e Institutit Pedagogjik të Kosovës.

Procedura e analizës së të dhënave

Analiza e të dhënave sasiore është bërë përmes analizave statistikore, duke përdorur programin e analizave SPSS. Teknikat statistikore, që janë përdorur për analizën e të dhënave sasiore përmes programit SPSS, janë frekuencat dhe përqindjet. Analiza të variancës dhe regresionit nuk kemi bërë. Rezultatet janë paraqitur në mënyrë grafike dhe tabelare. Përpunimi i të dhënave cilësore, të mbledhura nga pyetjet e hapura, është bërë përmes

analizës tematike, duke i identifikuar temat dhe duke i grupuar ato. Pas grupimit kemi bërë analizën dhe interpretimin e gjetjeve, duke i lidhur ato me pyetjet e hulumtimit.

REZULTATET E HULUMTIMIT

Rezultatet e hulumtimit nga nxënësit

Angazhimi në lëndën e TIK-ut (metodologjitë e mësimdhënies - nxënies)

Në pyetjen lidhur me angazhimin e tyre në lëndën e TIK-ut, rreth 44.50% e nxënësve pohojnë se në këtë lëndë angazhohen përmes diskutimit dhe bashkëpunimit, 20 % e tyre pohojnë se angazhohen përmes punës individuale, 22.5 % përmes punës në grup, 46.5 % me anë të projekteve dhe 67 % pohojnë se angazhohen përmes punës praktike me mjete teknologjike, sidomos me kompjuter dhe laptop.

Tabela 1. Angazhimi në lëndën e TIK-ut

	N	Përgjigjet	
		Përqindja	Përqindja e rasteve
Diskutim dhe bashkëpunim	89	22.1%	44.5%
Formë individuale	41	10.2%	20.5%
Punë në grupe	45	11.2%	22.5%
Punë me projekte	93	23.1%	46.5%
Punë praktike me mjete teknologjike, sidomos me kompjuter	134	33.3%	67.0%

Qëllimi, arsyeja e përdorimit të pajisjeve teknologjike – kompjuterit

Kompjuterin nxënësit e përdorin për qëllime të ndryshme. Rreth 28.0 % e nxënësve pohojnë se kompjuterin e përdorin për t'u përgatitur për jetë, 60.6% pohojnë se e përdorin për të avancuar të mësuarit, 23.8 % e përdorin për lojë dhe argëtim, 64.2 % për projekte mësimore, 46.1% për prezantime, kurse 11.30% për çështje të tjera (për kurse të ndryshme online, punime, programime në ueb etj.).

Tabela 2. Arsyeja e përdorimit të pajisjeve teknologjike – kompjuterit

	N	Përgjigjet	
		Përqindja	Përqindja e rasteve
Për t'u përgatitur për jetë	54	12.6%	28.0%
Për të avancuar të mësuarit	117	27.2%	60.6%
Për lojë dhe argëtim	46	10.7%	23.8%
Për projekte mësimore	124	28.8%	64.2%
Për prezantime	89	20.7%	46.1%

Përdorimi i pajisjeve teknologjike

Në pyetjen se çfarë mund të bëjnë me pajisjet teknologjike, nxënësit deklarojnë se kryejnë detyra e veprime të ndryshme, duke përdorur aplikacione të ndryshme, ndërsa disa janë shprehur se nuk e përdorin shumë teknologjinë. Po ashtu, ata kanë deklaruar se planet dhe programet e lëndës së TIK-ut janë shumë të thjeshta, nuk arrijnë t'i përmbushin nevojat dhe mundësitë e tyre dhe se kanë nevojë të mësojnë programe më të avancuara. Në tabelën më poshtë janë dhënë përgjigjet e tyre lidhur me përdorimin e pajisjeve teknologjike.

Tabela 3. Përdorimi i pajisjeve teknologjike

Nr.	Unë di të:	Po	Jo
1	Shkruaj një tekst të shkurtër në Word	98.5%	1.5%
2	Vizatoj dhe ngjyros në Paint	99.5%	0.5%
3	Printoj vizatimet e mia	99.5%	0.5%
4	Krijoj dhe ruaj dokumentin	99.5%	0.5%
5	Kryej detyrat përmes kompjuterit	98.0%	0.5%
6	Shfrytëzoj burime të ndryshme informacioni në internet	99.5%	0.5%
7	Bëj punime, projekte	100%	/
8	Prezantoj punimet para mësimit dhe nxënësve	100%	8.3%
9	Realizoj aplikacione për prezantim në PowerPoint etj.	95.5%	4.5%
10	Përdor aplikacionin Microsoft Word për çështje mësimore	98.5%	1.5%
11	Përdor aplikacionin Excel	99.5%	0.5%
12	Përdor formulat, funksionet, grafikët etj.	99.5%	0.5%

13	Mund të krijoj: a) Portfolio b) Gazeta c) Broshura d) Doracak	99.1%	0.9%
14	Nëse ju si nxënës do të hapni një ndërmarrje, si mendoni, a duhet paraprakisht të hulumtohet tregu i punës	94.9%	5.1%
15	A keni provuar të hulumtoni për hapjen e një biznesi personal	85.9%	14.1%

Në tabelën 4 janë dhënë opinionet e nxënësve mbi rëndësinë e dhe zbatimin e teknologjisë në biznes, pra në zgjedhjen dhe ushtrimin e profesionit të ardhshëm.

Tabela 4. Opinionet e nxënësve mbi rëndësinë dhe zbatimin e lëndës së TIK-ut.

Biznesi im ka të bëjë me ‘beauty industrinë’ e bukurisë, dua të hap një sallon të madh për dy gjini, një uebfaqe për rezervime dhe po ashtu ajo të përmbajë edhe çmimet aty.
Dua ta hap një kompani për krijimin e reklamave dhe kampanjave
Ide biznesi: hapja e një institucioni arsimor privat, i cili ofron kurse të ndryshme rreth programimit dhe të teknologjisë.
Ka vështirësi sepse nëse vetëm një numër gabon ,atëherë dështon ajo punë.
Kompani për programim, ku kompania do të angazhohej nga bizneset e tjera për t'i krijuar uebsite bizneseve përkatëse.
Kryesisht mendimi im në hapjen e një shkolle (kursi) për gjuhët ose një agjent telefonik (call agent) për gjuhë të ndryshme.
Shitja e produkteve online
Shitje të teshave online, pra butik online

Nxënësit deklarojnë se kryejnë detyra e veprime të ndryshme me pajisje teknologjike, duke përdorur aplikacione të ndryshme, ndërsa disa janë shprehur se nuk e përdorin shumë teknologjinë.

Vështirësitë në lëndën e TIK-ut

Duke u bazuar në praktikatat e nxënësve, të cilët janë shprehur se nuk kanë vështirësi në këtë lëndë, pritej që edhe ankesat e tyre të jenë më të vogla. Nga pjesa e nxënësve që janë shprehur se kanë vështirësi në lëndën e TIK-ut kryesisht janë paraqitur këto ankesa: mungesa e pajisjeve teknologjike

(mungesë e kompjuterëve), apo edhe numri i vogël i kompjuterëve, numri i kompjuterëve që nuk janë funksionalë etj.

Vlerësimi në lëndën e TIK-ut

Rreth 98.0% e nxënësve të shkollës së mesme të lartë (klasat 10-12) janë shprehur se vlerësimi në lëndën e Teknologjisë me TIK bëhet me anë të testeve, por edhe me listën e kontrollit, 1.6% e tyre janë shprehur se vlerësohen edhe me portfolio, 98% janë shprehur se vlerësimi në lëndën e TIK, bëhet edhe me anë të portfolios elektronikë, ndërsa 0.5% janë shprehur se vlerësimi i tyre bëhet edhe me anë të formave të tjera, si me teste dhe projekte.

Në pyetjen e nxënësve se cilat janë sugjerimet tuaja dhe komentet shtesë lidhur me lëndën e TIK-ut, ata kanë dhënë këto përgjigje.

- TIK-u është lëndë shumë e rëndësishme për jetë, pasi që çdo gjë po bëhet digjitale;
- Lënda e TIK-ut na aftëson në shumë aspekte;
- TIK-u është një lëndë që po na ndihmon shumë në jetë për të zgjedhur shumë detyra, si dhe për të na mundësuar më lehtë punën në të ardhmen.
- Lënda e Teknologjisë është diçka që na duhet ta mësojmë, sepse do të na duhet për të ardhmen dhe na përcjellë si në shkollë të mesme ashtu dhe në fakultet.
- Na ndihmon në avancim më të lartë dhe edukim sa i përket fushë së teknologjisë edhe se dimë të përdorim pajisjet teknologjike.
- Është një lëndë shumë e mirë dhe na duhet shumë për të ardhmen ose mund të themi se varet cilin profesion e dëshirojmë ta vazhdojmë si p.sh, programim, shkencat kompjuterike ku duhet që të kemi njohuri më shumë.
- Të kemi më shumë orë brenda javës dhe jo vetëm një.
- Teknologjia ka zhvillim të madh sot e në të ardhmen. Shkollimi është më i lehtë përmes teknologjisë, por duhet të dimë ta përdorim më

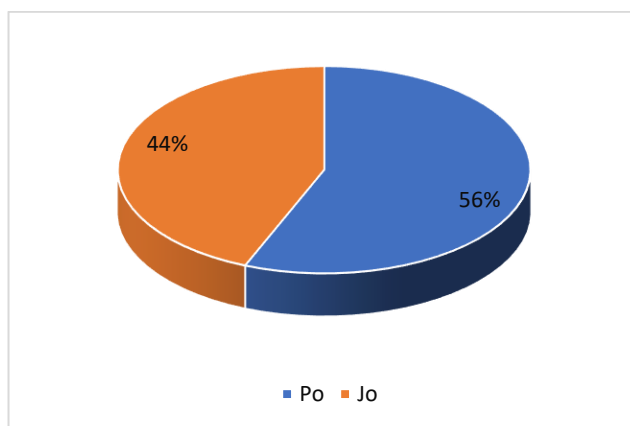
mirë dhe të mësojmë se cilat aplikacione na duhen drejt shkollimit të lartë, gjë që nuk praktikohet në shkollën tonë. Duhet pajisur të gjithë me mjete teknologjike.

Rezultatet e hulumtimit nga mësime të mësimdhënësve

Shumica e mësime të mësimdhënësve, për dallim nga nxënësit, janë shprehur se bëjnë kombinim të instrumenteve të vlerësimit dhe pjesa dërmuese e tyre i kanë specifikuar listën e kontrollit, portfolion e nxënësit dhe portfolion elektronike si format më të shpeshtat për vlerësim.

Në këtë pjesë të raportit pasqyrohen rezultatet e dala nga përpunimi i të dhënave të mësime të mësimdhënësve, të siguruar nga hulumtimi mbi përvojat e shkollave për format e punës mësimore të nxënësve, në lëndën Teknologji me TIK, përdorimin e kompjuterit në lëndën Teknologji me TIK, praktikën dhe vështirësitë që hasin mësime të mësimdhënësit gjatë mbajtjes së orës së TIK-ut, si dhe realizimi i moduleve të lëndës Teknologji me TIK. Sipas përgjigjeve të mësime të mësimdhënësve, në klasën e 10-të e mbajnë lëndën e TIK-ut 52.9%, në klasën e 11-të 41.2% dhe në klasën e 12-të 5.9% të tyre.

Në pyetjen nëse mësime të mësimdhënësit kanë marrë pjesë në programet e trajnimit apo ndonjë formë tjetër të zhvillimit profesional që lidhet me përdorimin e TIK-ut apo jo, rreth 56% të mësime të mësimdhënësve përgjigjen se kanë ndjekur trajnime, ndërsa që nuk kanë ndjekur trajnime janë 34% e tyre.

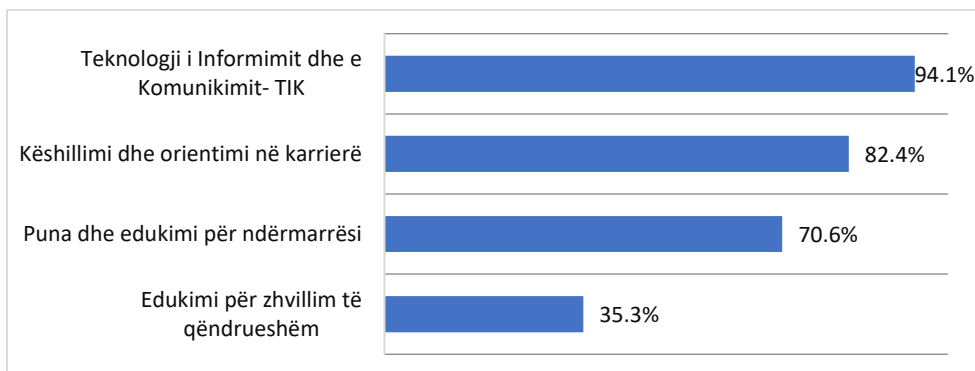

Grafiku 4. Pjesëmarrja e mësime të mësimdhënësve në trajnime

Trajnimet kryesore që ata i kanë specifikuar janë: Zbatimi i projekteve në mësimdhënie, Orientim dhe këshillim në karrierë, TIK-ekspert, TIK-u në arsim, ECDL, ECDL, Mësimi online, E shkollori, ECDL, trajnimi për ditarian elektronik, Puna me mikrokontrollerët, Arduino, Programi Java, Klubi i teknikëve, Këshillimi dhe orientimi në karrierë etj.

Zhvillimi i moduleve përmes lëndës së TIK-ut gjatë vitit shkollor

Përmes lëndës së TIK-ut, mësimdhënësit kanë pohuar se i zhvillojnë këto module: Teknologji i Informimit dhe e Komunikimit – TIK, 94.1%; Këshillimi dhe orientimi në karrierë 82.4%, Puna dhe edukimi për ndërmarrësi 70.6%, si dhe Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm 35.3%.

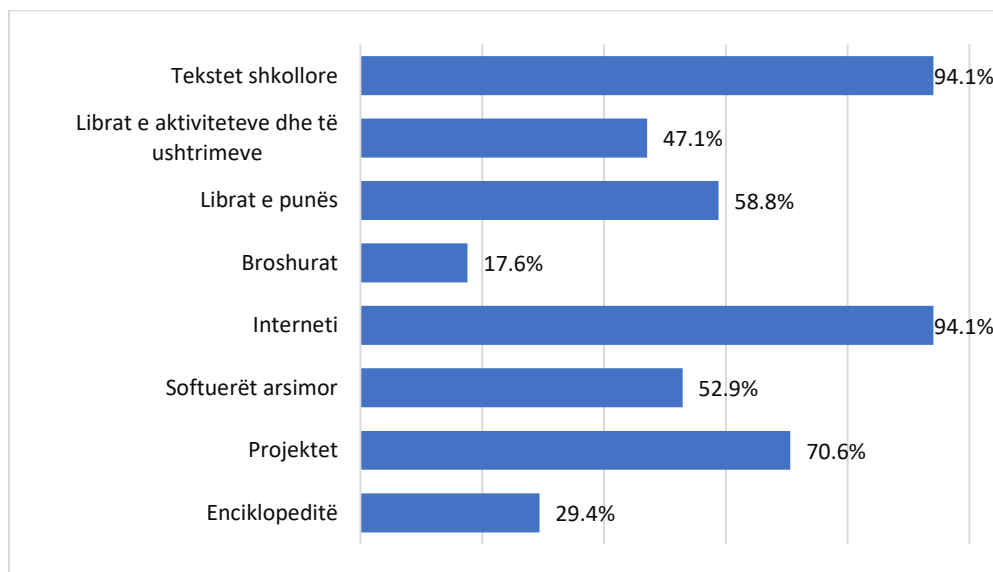
Grafiku 5. Modulet që mësimdhënësit i zhvillojnë në lëndën e TIK-ut.

Metodat, format dhe teknikat e punës që i aplikojnë me nxënës

Mësimdhënësit përdorin disa metoda, forma dhe teknika të punës që i aplikojnë me nxënës: Diskutimi dhe të nxënës në bashkëpunim (në grupe të vogla, grupe më të mëdha dhe me të gjithë nxënësit) 64.7%, mësimdhënie përmes vrojtimit, demonstrimit dhe eksperimentit 58.8%, të mësuarit dhe të nxënës përmes mjeteve multimediale e në veçanti përmes kompjuterit 94.1%, përdorimit të kompjuterit dhe tabelës elektronike gjatë ligjërimit 70.6%, inkurajimi i punës individuale dhe shkëmbimi i njohurive dhe shkathtësive, puna interaktive 52.9%, punë praktike me kompjuter 64.7%.

Burimet mësimore që i përdorin mësimdhënësit për arritjen e rezultateve me nxënës

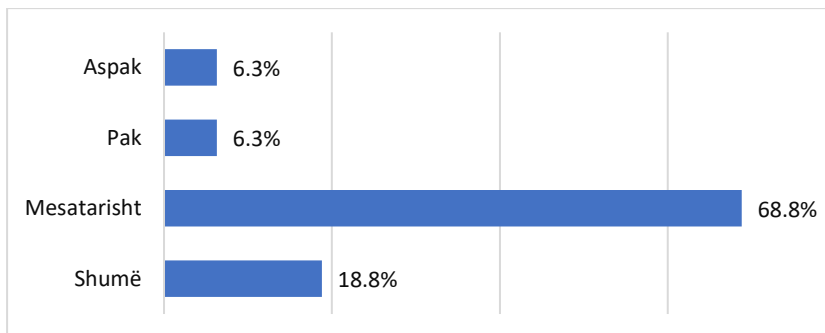
Mësimdhënësit kanë pohuar se për të arritur rezultate me nxënës në lëndën e TIK-ut kanë përdorur: Tekstet shkollore 94.1% e tyre, librat e aktiviteteve dhe të ushtrimeve 47.1%), librat e punës 58.8%, broshurat 17.6%, internetin 94.1%, softuerët arsimorë 52.9%, projektet 70.4%, enciklopeditë 29.4%.

Grafiku 6. Burimet mësimore që mësimdhënësit i përdorin.

Kushtet për zhvillimin e lëndës së TIK-ut në shkollë

Duke u bazuar për kushte që ofron shkolla në zhvillimin e lëndës së TIK-ut, mësimdhënësit kanë pohuar si vijon: aspak nuk ka kushte kanë pohuar 6.3% e mësimdhënësve, pak 6.3%, mesatarisht kanë pohuar shumica e mësimdhënësve, 68.8%, dhe shumë kanë pohuar 18.8%.

Grafiku 7. Opinonet e mësimehënësve për kushtet që ofron shkolla.

Shkathësitë e nxënësve në përdorimin e TIK-ut, sipas mësimehënësve

Tabela nr. 5. Shkathësitë e nxënësve në përdorimin e TIK-ut, sipas mësimehënësve.

	Nxënësit me të cilët punoj këtë vit shkollor janë në gjendje të:	Aspak nuk pajtohem	Nuk pajtohem	Jam neutral/e	Pajtohem	Plotësisht pajtohem
		1	2	3	4	5
a	Zotërojnë të dhënat elementare në kompjuter (startojnë kompjuterin....)	/	12.5	12.5	31.3	43.8
b	Shkruajnë një tekst të shkurtër në Word	/	6.7	6.7	33.3	53.3
c	Vizatojnë dhe ngjyrosin në Paint	6.3	6.3	6.3	31.3	50.0
d	Printojnë punimet e tyre	/	7.1	14.3	35.7	42.9
e	Skanojnë punimet e tyre	/	/	50.0	16.7	33.3
f	Përdorin formulat, funksionet, grafikët etj.	/	/	18.8	43.8	37.55
g	Përvetësojnë ruajtjen e dokumenteve	/	/	6.3	31.3	62.55
h	Kanë shprehur dhe shkathësi gjatë punës teorike dhe praktike	/	5.9	17.6	41.2	35.35
i	Përdorin kompjuterin për mësim	5.9	/	11.8	35.3	47.1

j	Komunikojnë me e-mail	/	/	/	60.0	40.05
k	Shfrytëzojnë burimet e informacionit në internet	/	/	/	62.5	37.5
l	Përdorin pajisjet teknologjike në informimin dhe komunikimin efektiv për projekte te ndryshme		//	17.6	29.4	52.9
m	Montojnë pajisjet kompjuterike,	5.9	5.9	29.4	29.4	29.4
n	Përdorin platforma të ndryshme për prezantim të projekteve sidomos Power Point	/	//		28.8	51.3

Te pohimi se nxënësit i zotërojnë të dhënat elementare në kompjuter (startojnë kompjuterin....), 12.5% e mësimdhënës janë shprehur nuk pajtohem, 12.5% kanë thënë se janë neutralë, 31.3% pajtohen, 43.8% të tjerë pajtohen plotësisht. Në pohimin se nxënësit mund të shkruajnë një tekst të shkurtër në word, nga ana e mësimdhënësve 6.7% nuk pajtohen, po ashtu 6.7% janë neutral, 33.3% pajtohen dhe 53.3% pajtohen plotësisht. Në pohimin vizatojnë dhe ngjyrosin në Paint, aspak nuk pajtohem kanë thënë 6.3%, nuk pajtohem 6.3%, jam neutralë 6.3%, pajtohem 31.3% dhe plotësisht pajtohem kanë pohuar 50.0%. Në pohimin se nxënësit printojnë punimet e tyre mësimdhënësit kanë thënë se 7.1% nuk pajtohen, janë neutralë 14.3%, pajtohen 35.7%, dhe pajtohen plotësisht 42.9% e tyre.

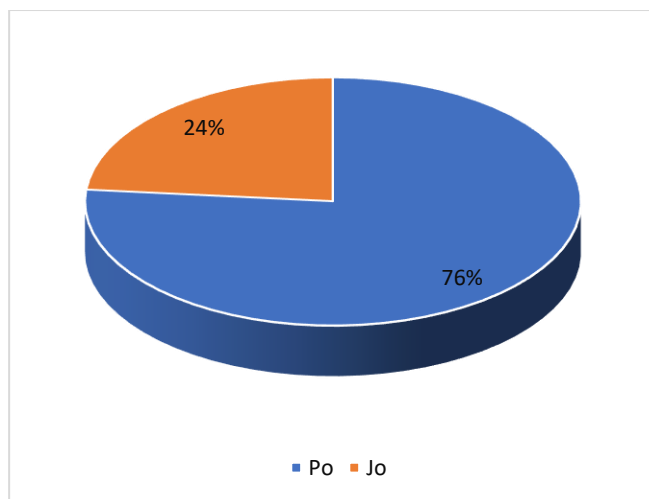
Ndërsa në pohimin skanojnë punimet e tyre, 50.0% janë neutralë, 16.7%, pajtohen dhe 33.3%, pajtohen plotësisht. Në pohimin se përdorin formulat, funksionet, grafikët etj. neutralë kanë thënë se jemi 18.8%, pastaj 43.8% pajtohen dhe 37.55% pajtohen plotësisht. Në pohimin se përvetësojnë ruajtjen e dokumenteve, 6.3% janë neutralë, 31.3% pajtohen dhe 62.55% pajtohen plotësisht.

Në pohimin kanë shprehi dhe shkathtësi gjatë punës teorike dhe praktike nuk pajtohen 5.9%, janë neutralë 17.6%, 41.2% pajtohen dhe 35,35 plotësisht pajtohen. Në pohimin se përdorin kompjuterin për mësim mësimdhënësit kanë thënë si vijon; 5.9% aspak nuk pajtohen, neutralë janë 11.8%, 35.3%

pajtohen dhe 47.1% të tjerë plotësisht pajtohen. Në pohimin se komunikojnë me e-mail kanë thënë; 60.0% pajtohen dhe 40.05 plotësisht pajtohen. Në pohimin se shfrytëzojnë burimet e informacionit në internet, 62.5% e mësimdhënësve pajtohen dhe 37.5 e tyre plotësisht pajtohen. Në pohimin se a përdorin pajisjet teknologjike në informimin dhe komunikimin efektiv për projekte të ndryshme, neutralë janë, 17.6%, 29.4% e mësimdhënësve pajtohen dhe 52.9 % plotësisht pajtohen. Në pohimin se nxënësit montojnë pajisjet kompjuterike, aspak nuk pajtohen 5.9% e mësimdhënësve, 5.9% nuk pajtohen, 29.4% janë neutralë, 29.4% pajtohen dhe 29.4% pajtohen plotësisht. Në pohimin se përdorin platforma të ndryshme për prezantim të projekteve sidomos Power Point, mësimdhënësit kanë thënë 28.8% pajtohen, ndërsa 51.3% plotësisht pajtohen.

Shfrytëzimi i njohurive dhe përvojave të fituara nga nxënësit prej lëndës së TIK-ut për ndonjë projekt që shkon në dobi të shkollës

Nxënësit në përgjithësi i shfrytëzojnë njohuritë e fituara nga lënda e TIK-ut dhe 76% e mësimdhënësve kanë pohuar se janë të gatshëm të marrin pjesë në gara, kurse 23.5% prej tyre kanë deklaruar se nuk e shfrytëzojnë lëndën e TIK-ut për ndonjë projekt në dobi të shkollës.

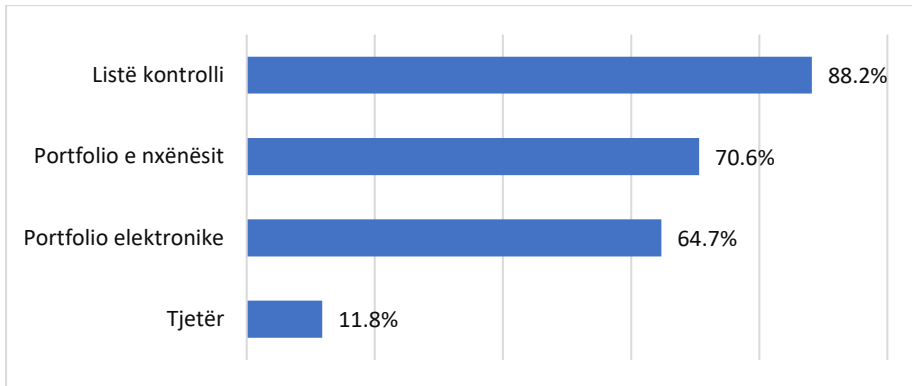
Grafiku 8. Opinonet e mësimdhënësve për shfrytëzimin e njohurive të fituara nga lënda e TIK-ut.

Mësimdhënësit i veçojnë disa nga njohuritë dhe përvojat që nxënësit i aplikojnë, si:

- Marrin pjesë nëpër gara lokale dhe nacionale;
- Marrin pjesë në mënyrë aktive në gara në nivel vendi, në fushën e shkencave kompjuterike;
- Nëpër lëndë të ndryshme nxënësit mund të punojnë projekte në Word, Power -Point, etj.
- Momentalisht, për shkak të kushteve aspak të kënaqshme, nxënësit nuk janë të angazhuar në asnjë projekt;
- Prezantimi i projekteve në të gjitha lëndët në Power point, në klasën e dhjetë.
- Për ditën e shkollës projekte në lëndë të tjera mësimore etj.
- Shfrytëzojnë njohuritë për krijimin e uebfaqes së shkollës dhe për krijimin e bazës së të dhënave për bibliotekën e shkollës;
- Për arsye të vetëdijesimit, duke përdorur grafikone, animacione të ndryshme në fizikë, anglisht etj.

Vlerësimi në lëndën e TIK-ut

Shumica e mësimdhënësve janë shprehur se e bëjnë kombinim të instrumenteve të vlerësimit dhe pjesa dërmuese e tyre kanë specifikuar listën e kontrollit, portfolion e nxënësit dhe portfolion elektronike, si format më të shpeshta për vlerësim. Mësimdhënësit pohojnë se vlerësimi praktik bëhet me kompjuter, si dhe vlerësimi me test (me shkrim ose me praktikë), Vlerësimi i vazhdueshëm, puna ne grupe, përdorimin e PC, vlerësimi individual etj.

Grafiku 9. Opinionet e mësime dhënëse për vlerësimin e nxënësve në lëndën e TIK-ut.

Opinionet e mësime dhënëse sa e shfrytëzojnë teknologjinë nxënësit për të arritur rezultate në mësim

- Shumë, sidomos në hulumtim e temave dhe përgatitjen përmes Power-Point (programit), të detyrave dhe projekteve shkollore;
- E shfrytëzojnë maksimalisht;
- Shumicën e kohës;
- Shfrytëzimi i teknologjisë nga ana e nxënësve në ambiente shkollore nuk është aspak i kënaqshëm, pasi shkolla jonë nuk i plotëson as kushtet minimale. Ora e lëndës së TIK-ut mbahet vetëm me një laptop dhe një projektor;
- Mendoj se nxënësit e shfrytëzojnë mjaftueshëm teknologjinë për të arritur rezultate më të mira, për çdo informacion që u intereson e kërkojnë në Google;
- Besoj se e shfrytëzojnë shumë;
- Mesatarisht;
- Përdoret teknologjia për të arritur rezultate duke u bazuar në hulumtime për të ndryshme mësimore;

- Nxënësit e shfrytëzojnë shumë teknologjinë për të arritur rezultate në mësim, duke hulumtuar dhe krijuar projekte në të gjitha lëndët mësimore, gjithashtu vërejmë që kanë njohuri edhe për aplikacione të reja të mësuara në kurse jashtë shkollës.

PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME

Përfundime

Nga përgjigjet e nxënësve rezulton se numri më i madh i tyre apo më saktësisht 67% angazhohen përmes punës praktike me mjete teknologjike, sidomos me kompjuter dhe me laptop, por edhe me pajisje të tjera teknologjike. Një numër më i vogël i tyre pohojnë se angazhohen përmes punës individuale, si dhe përmes punës në grup.

Rreth 28.0 % e nxënësve pohojnë se kompjuterin e përdorin për t'u përgatitur për jetë, 60.6% pohojnë se përdorin për të avancuar të mësuarit, 23.8 % e përdorin për lojë dhe argëtim, 64.2% për projekte mësimore, 46.1% për prezantime.

Vështirësitë më të shpeshta sipas nxënësve që janë shprehur se kanë vështirësi në lëndën e TIK-ut kryesisht janë: mungesa e pajisjeve teknologjike (mungesë e kompjuterëve) apo edhe numri i vogël i kompjuterëve, numri i kompjuterëve që nuk janë funksionalë, mungesa e internetit apo interneti shumë dobët.

Sipas shumicës së mësimdhënësve, ka mungesë të theksuar të kabineteve me pajisje kompjuterike, që të mbajnë punëtoritë për modulet të ndryshme, si për këshillim dhe edukim në karrierë, ndërmarrësi etj.

Përmes lëndës së TIK-ut, mësimdhënësit kanë pohuar se zhvillojnë këto module: Teknologji e Informimit dhe e Komunikimit – TIK 94.1%, Këshillimi dhe orientimi në karrierë 82.4%, Puna dhe edukimi për ndërmarrësi 70.6%, si dhe Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm 35.3%.

Nga gjetjet e hulumtimit rezulton se mësimdhënësit për të arritur rezultate me nxënës në lëndën e TIK-ut kanë përdorur tekstet shkollore 94.1% e tyre,

librat e aktiviteteve dhe të ushtrimeve 47.1%), librat e punës 58.8%, broshurat 17.6%, internetin 94.1%, softuerët arsimorë 52.9%, projektet 70.4%, enciklopeditë 29.4%.

Rekomandime

Nga realizimi i hulumtimit, praktikat dhe vështirësitë e lëndës Teknologji me TIK kanë dalë këto rekomandime:

1. Të shtohet numri i orëve të TIK-ut;
2. Të inkuadrohet në të gjitha lëndët lënda e TIK-ut;
3. Të bëhet investim i vazhdueshëm në pajisje të TIK-ut në shkolla;
4. Të përmirësohet infrastruktura për qasje në internet në çdo kabinet të shkollës;
5. Në planet dhe programet e reja të TIK-ut të futen aplikacione të reja, për zhvillimin e të cilave nevojiten kushte më të mira në kabinetet e shkollave.
6. Mësimdhënësit e TIK-ut të angazhohen për ngritje profesionale në lëndën Teknologji me TIK.

Bibliography

1. [ICT, Teaching and Leadership: How do Teachers Experience the Importance of ICT-Supportive School Leaders? | Nordic Journal of Digital Literacy.](#)
2. Cohen B, Manion, L & Morrison, K. (2007). Research Methods in Education, 52. <https://islmblogblog.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/05/rme-edu-helpline-blogspot-com.pdf>
3. Dzakupasu, E, P & Adom, D. (2017). Impact assessment of information and communication technologies on lesson delivery and students' performance in selected tertiary institutions in Ghana. https://www.researchgate.net/publication/317032837_Impact_Assessment_of_Information_and_Communication_Technologies_on_Lesson_Delivery_and_Students%27_Performance_in_Selected_Tertiary_Institutions_in_Ghana

4. Ghavifekr, S. & Rosdy, A. (2015). Teaching and learning with technology: Effectiveness of ICT integration in schools. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 1 (2), 175-191.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1105224.pdf>
5. Hennessy, S. Ruthven, K & Brindley, S. (2018). Curriculum Studies, in press *Teacher perspectives on integrating ICT into subject teaching: Commitment*, 117.
https://www.researchgate.net/publication/251452560_Teacher_perspectives_on_integrating_ICT_into_subject_teaching_Commitment_constraints_caution_and_change
6. MASHT. (2016a). Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar të Republikës së Kosovës (e rishikuar). Prishtinë: MASHT.
7. MASHT. (2018). Kurrikulat lëndore/programet mësimore, klasa e dhjetë. Prishtinë: Ministria e Arsimit, e Shkencës dhe e Teknologjisë.
8. MASHT. (2018). Kurrikulat lëndore/programet mësimore, klasa e njëmbëdhjetë. Prishtinë: Ministria e Arsimit, e Shkencës dhe e Teknologjisë.
9. MASHT. (2019). Kurrikulat lëndore/programet mësimore, klasa e dymbëdhjetë. Prishtinë.
10. Msambwa, M. Kangwa, D. & Cai, L. (2023) "A systematic literature review of ICT integration in secondary education, 47.
<https://www.semanticscholar.org/paper/A-systematic-literature-review-of-ICT-integration-Msafiri-Kangwa/7651c159802a70ab2188766bf1a53b39a6f2ebe0>
11. MASHTI.(2022). Strategjia e Arsimit 2022-2026. Plani i Veprimit. Prishtinë. [03-Strategjia-e-Arsimit-2022-2026-Alb-Web.pdf](#)
12. Orhani, S. (2023). Programming as a need for integration in the curriculum of the subject of technology with ICT in the lower secondary schools of Kosovo. [\(PDF\) Programming as a need for integration in the curriculum of the subject of technology with ICT in the lower secondary schools of Kosovo](#)

